EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2020.12.14.
COM(2020) 810 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a harmonizált fogyasztói árindexekről és a lakásárindexről szóló (EU) 2016/792 rendelet alapján készült kísérleti tanulmányok fő megállapításainak értékeléséről

1. HÁTTÉR

A harmonizált fogyasztói árindexekről és a lakásárindexről szóló (EU) 2016/792 európai parlamenti és tanácsi rendeletet a társjogalkotók 2016 májusában fogadták el.[1] A rendelet közös keretet határoz meg a harmonizált fogyasztói árindex (HICP), a változatlan adótartalmú harmonizált fogyasztói árindex (HICP-CT), a sajátlakás-árindex (OOH-árindex) és a lakásárindex (HPI) kidolgozására, előállítására és közzétételére vonatkozóan. Erre a négy indexre együtt a továbbiakban a „harmonizált indexek” kifejezéssel utalunk.

Az (EU) 2016/792 rendelet 8. cikke lehetetővé teszi, hogy a Bizottság kezdeményezze kísérleti tanulmányok elkészítését olyan esetekben, amikor jobb minőségű alapinformációkra van szükség a harmonizált indexek összeállításához, valamint ha megállapításra kerül, hogy a harmonizált indexeknek jobban összehasonlíthatónak kell lenniük. A kísérleti tanulmányokat a tagállamok önkéntes alapon készítik.

Az Unió általános költségvetése bizonyos esetekben hozzájárul a kísérleti tanulmányok finanszírozásához.

A kísérleti tanulmányok elkészítése keretében a jobb minőségű alapinformációk megszerzésének, illetve az új módszertani megközelítések bevezetésének megvalósíthatóságát kell felmérni.

A Bizottság (Eurostat) a tagállamokkal és a harmonizált indexek fő felhasználóival szorosan együttműködve értékeli a kísérleti tanulmányok eredményeit, és ennek során a harmonizált indexek előállításából eredő többletköltségek tükrében megvizsgálja a jobb minőségű alapinformációk, illetve az új módszertani megközelítések előnyeit.

A Bizottság 2020. december 31-ig, majd azt követően ötévenként jelentést nyújt be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak, amelyben értékeli a kísérleti tanulmányok főbb megállapításait. Ez a jelentés ennek a kötelezettségnek tesz eleget.

2. AZ (EU) 2016/792 RENDELET ALAPJÁN ELKÉSZÍTETT TANULMÁNYOK

Az (EU) 2016/792 rendelet elfogadása óta két fordulóban készültek kísérleti tanulmányok, amelyekhez az Unió általános költségvetése a 2016. és a 2017. évben biztosított vissza nem térítendő támogatásokat. Később új fordulók is indultak, de az ezek keretében finanszírozott tanulmányok még nem készültek el, ezért még nem értékelhetők.

[1] HL L 135., 2016.5.24., 11. o.

2.1. A 2016. évi költségvetésből finanszírozott kísérleti tanulmányok

A 2016-os pályázati felhívás[2] a következő célkitűzéseket határoza meg:

„A” célkitűzés: A GTIN kódok[3] és az üzletspecifikus ECOICOP-kódok[4] automatikus egymáshoz rendelése

„B” célkitűzés: Áruházi és más kiskereskedelmi vonalkód-leolvasók adatainak hasznosítása

„C” célkitűzés: Új módszertani eljárások kidolgozása a vonalkód-leolvasókból származó adatok és más ügyletadatok feldolgozására

„D” célkitűzés: A webes szüretelés mint a HICP forrása

„E” célkitűzés: A HICP céljára felhasznált kiadássúlyok összeállításának javítása, az internetes vásárlásokhoz tartozó súlyokat is ideértve

Az első három célkitűzés az áruházakban és más kiskereskedőknél használt vonalkód-leolvasók adataiból származtatott jobb minőségű alapinformációk felhasználásával kapcsolatos különböző technikai kérdések vizsgálatát célozta. A jobb minőségű alapinformációk egy másik, új forrása az interneten folytatott automatikus adatgyűjtés („webes szüretelés”), amellyel a negyedik célkitűzés foglalkozik. Ezek a célkitűzések olyan módszertani tanulmányok elkészítését is támogatják, amelyek az érintett új adatforrások hasznosításával összefüggésben a harmonizált indexek összehasonlíthatóságát javítják. Az ötödik célkitűzés célja az országok közötti összehasonlíthatóság javítása és a kiadássúlyok összeállításával kapcsolatos jobb minőségű alapinformációkhoz való hozzáférés garantálása, különös tekintettel az internetes vásárlások számos tagállamban megfigyelhető terjedésére.

A felhívás keretében 15 kísérleti tanulmány részesült támogatásban 10 tagállamban és egy EFTA-tagországban. A 15 tanulmány közül nyolc kapcsolódott a vonalkód-leolvasók adataihoz („A”, „B” és „C” célkitűzés), hat a webes szüreteléshez („D” célkitűzés), egy pedig a kiadássúlyokhoz („E” célkitűzés). A projektek számára lekötött teljes költségvetés 1 180 835,04 EUR volt.

A 2016. évi pályázati felhívás az ingatlanstatisztikákkal kapcsolatban is tartalmazott célkitűzéseket. E tanulmányok tárgya azonban nem tartozik az (EU) 2016/792 rendelet hatálya alá (negyedévenkénti lakóingatlan-értékesítési mutatók, regionális lakóingatlan-árindexek és kereskedelmi ingatlanokkal kapcsolatos mutatók). Ennek megfelelően nem tekinthető úgy, hogy az e célkitűzések keretében finanszírozott projektek az (EU) 2016/792 rendelet 8. cikke értelmében vett kísérleti tanulmányok készítésére irányultak.

2.2. A 2017. évi költségvetésből finanszírozott kísérleti tanulmányok

A 2017. évi újabb pályázati felhívás[5] a következő célkitűzéseket határoza meg:

1. célkitűzés: Az ügyletadatok felhasználása a HICP összeállításában

[2] A felhívás keretében kizárólag a tagállamokban és az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) tagországaiban működő nemzeti statisztikai hivatalok nyújthattak be pályázatot.

[3] GTIN: globális áruazonosító szám.

[4] ECOICOP: az egyéni fogyasztás rendeltetés szerinti európai osztályozása.

[5] A felhívás keretében kizárólag a tagállamokban és az EFTA-tagországokban működő nemzeti statisztikai hivatalok nyújthattak be pályázatot.

2. célkitűzés: A HICP-vel kapcsolatos mintavételi és összeállítási eljárások módosítása a digitális gazdaság kihívásai tükrében

3. célkitűzés: A HICP-vel kapcsolatos minőségi kiigazítások módszereinek továbbfejlesztése

Az 1. célkitűzés újabb, az áruházakban és más kiskereskedőknél használt vonalkód-leolvasók adatainak felhasználásával kapcsolatos kísérleti tanulmányok készítését célozta a HICP-vel összefüggő alapinformációk minőségének és a kapcsolódó módszerek összehasonlíthatóságának javítása érdekében.[6] A 2. és a 3. célkitűzés a HICP-vel kapcsolatos módszerek különböző elemei, különösen a mintavétel és a minőségi kiigazítások összehasonlíthatóságának javítását irányozta elő. A társadalom és a gazdaság egyre nagyobb fokú digitalizálódása kihívások elé állítja az ármérést, ezekkel a kihívásokkal foglalkozhattak ezek a tanulmányok.

A felhívás keretében 15 kísérleti tanulmány részesült támogatásban kilenc tagállamban és egy EFTA-tagországban. A 15 tanulmány közül öt kapcsolódott a vonalkód-leolvasók adataihoz (1. célkitűzés), kettő a digitális gazdasághoz (2. célkitűzés), öt pedig a minőségi kiigazításokhoz (3. célkitűzés). A projektek számára lekötött teljes költségvetés 1 081 642,46 EUR volt.

A 2016. évihez hasonlóan a 2017. évi pályázati felhívás is tartalmazott célkitűzéseket az ingatlanstatisztikákkal kapcsolatban, amelyek tárgya szintén nem tartozott az (EU) 2016/792 rendelet hatálya alá (negyedévenkénti lakóingatlan-értékesítési mutatók, regionális lakóingatlan-árindexek és kereskedelmi ingatlanokkal kapcsolatos mutatók). Ennek megfelelően ez esetben sem tekinthető úgy, hogy az e célkitűzések keretében finanszírozott projektek az (EU) 2016/792 rendelet 8. cikke értelmében vett kísérleti tanulmányok készítésére irányultak.

3. A KÍSÉRLETI TANULMÁNYOK ÉRTÉKELÉSE

Amellett, hogy a kísérleti tanulmányok készítéséről összeállított zárójelentések értékelése és jóváhagyása a Bizottság kizárólagos feladata, a Bizottság az eredményeket megosztja a tagállamok és az EFTA-tagországok nemzeti statisztikai hivatalaival, valamint a HICP legfontosabb felhasználójával, az Európai Központi Bankkal. A kísérleti tanulmányok bemutatása érdekében mind a tanulmányok készítése közben, mind pedig elkészültük után műhelytalálkozókra kerül sor. A zárójelentéseknek az említett intézményekkel való megosztása egy internetes alkalmazás (a CIRCABC elnevezésű, a közigazgatási rendszerek, gazdasági szervezetek és állampolgárok részére kifejlesztett kommunikációs és információs forrásközpont) segítségével történik.

Az információk megosztása nyomán a nemzeti statisztikai hivatalok értesülhetnek mások tapasztalatairól, és tanulhatnak belőlük. A kísérleti tanulmányok megállapításai emellett megvitatásra kerülnek szakmai körökben, ami segíti a legjobb gyakorlati megoldások azonosítását. Ezáltal közös értelmezések és közös megközelítési módszerek jöttek létre, ami létfontosságú a harmonizált indexek összehasonlíthatóságának folyamatos javításához.

[6] Mivel a változatlan adótartalmú harmonizált fogyasztói árindex (HICP-CT) előállítása a HICP alapján történik, a HICP kapcsán elért javulások a HICP-CT-re is kihatnak. Ahol a továbbiakban e jelentés a HICP-re utal, ott a HICP-CT-t is érteni kell.

A 2016. és a 2017. évi pályázati felhívás alapján készült tanulmányok nyomán nőtt a HICP előállításához a vonalkód-leolvasókból származó adatokat felhasználó, illetve webes szüretelést alkalmazó országok száma. Ezzel párhuzamosan töretlenül nő az új adatforrások segítségével figyelembe vett termékcsoportok száma.

Jelenleg 10 tagállam és mindhárom EFTA-tagország használ fel bizonyos körben vonalkód-leolvasókból származó adatokat a HICP előállításához. Emellett egy, a nemzeti statisztikai hivatalok körében 2020 elején végzett felmérés tanúsága szerint 15 tagállam és két EFTA-tagország végez bizonyos körben webes szüretelést a HICP előállításához.

Az új adatforrások legfontosabb előnye a mintavétel során a hagyományos helyszíni „kézi” árgyűjtéshez viszonyítva elérhető nagyobb lefedettség és reprezentativitás, ezen keresztül pedig az árváltozások mérésének megbízhatóbbá válása. Az új adatforrások emellett általában kevésbé költségesek, mint az árgyűjtés hagyományos módszerei.

Az új adatforrások használatának elterjedése nem kizárólag az EU által finanszírozott kísérleti tanulmányoknak köszönhető, több ország saját költségvetési forrásokból végezte el a szükséges tesztelési és fejlesztési munkát. A kísérleti tanulmányok ugyanakkor jelentős mértékben elősegítették az új adatforrásoknak a HICP céljára történő felhasználása terén elért eredményeket.

Kevésbé magától értetődő az összehasonlíthatóság javítására irányuló projektek hasznosságának megítélése (a 2016. évi felhívás „E” célkitűzése, a 2017. évi felhívás 2. és 3. célkitűzése). A legtöbb projekt eredményei (például a jobb mintavételi és minőségi kiigazítási eljárások) ugyanakkor már beépültek vagy be fognak épülni a HICP előállításának folyamatába, ezáltal pedig javítani fogják a HICP minőségét az érintett országokban. A projektek emellett elősegítették a mintavételi és a minőségi kiigazítási eljárásokra vonatkozó közös ismeretszerzési és tapasztalatgyűjtési folyamatot, ezen keresztül pedig előmozdították a harmonizációt. Például a megállapítások felhasználásra kerülnek a szóban forgó eljárásokkal kapcsolatos új iránymutatások és ajánlások kidolgozása során, így egyebek mellett tükröződnek majd a HICP-vel kapcsolatos módszertani kézikönyv[7] módosításaiban, végső soron pedig az (EU) 2016/792 rendelet 4. cikkének (4) bekezdésében említett végrehajtási jogi aktusok kidolgozását is megalapozhatják.

4. KÖVETKEZTETÉSEK

Az Unió 2016. és 2017. évi költségvetéséből finanszírozott kísérleti tanulmányok megállapításainak e jelentésben bemutatott értkelése rámutatott arra, hogy a kísérleti tanulmányok jelentős mértékben segítették a HICP előállítása érdekében folytatott adatgyűjtés új adatforrásainak létrehozását és felhasználását. Emellett a tagállamok és az EFTA-tagországok javítani tudták módszertani eljárásaikat, és ezáltal gyarapították a szóban forgó kérdésekkel kapcsolatos ismeretek közös tárházát. Kiemelést érdemel, hogy az új adatforrások hatására javul a HICP minősége, miközben csökkennek előállításának költségei.

A Bizottság úgy ítéli meg, hogy a kísérleti tanulmányok fontos szerepet játszanak a harmonizált indexek minőségének folyamatos javításában, ezért a jövőben is folytatni kívánja finanszírozásukat.

7 Lásd: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9479325/KS-GQ-17-015-EN-N.pdf/d5e63427-c588-479f-9b19-f4b4d698f2a2